Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СССР НИКОЧЕ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 4 ИЮЛЬ, 1985 ШУ. ● № 80 (7115). ● Мах 3 кеп.

МАШАРЕИ КХОЛЛАМЕИ НАЬКЪАГIА

ЦхьайттазлагIа хержача СССР Лаккехьарча Совета кхоалагIа сесси

Гlулакха, балха атмосфера, творчески лехамеи кхолламе лоIам хилар да сийлахь-нокхача Советски держава дергача доаькошна бIаргагIи. КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенеша, Iилман - техникечи прогресс сихьара деношта парте Центральни Комитете хиннача совещане белгалдаькъача мохь социально - экономически деIаахар сихдара доккхийча декхарша аIбаьхь советски наьха кхы а дикагIа кхаьхьгара, социалистически экономика дикагIа деГIайоалаьра, из интенсивни наьхьа тIе ло кхар, стратегически лоархIамеча лостамех сихагIа дIаьхьалхашкаьха ахара тIехьара лоIам.

ХIанза хиннача КПСС ЦК Пленуме белгалдаьккхад халкъа депутатий Советий болх эргабаккхаш тоаьбе безилга, общества политически система хIара даькъо ший декхараш дизза кхоачашде безилга, парте кулгалдарг лоархIам дIаьо лаьхбе безилга, паччахьалкхен, боахама, социально - культурни вахара ерригача участкашца дIакхоачаш из хила безилга.

Массанца нIаьбалбеш цхьоагIа хьаллаьцад парте белгалбаькха доагIар хьадехилга ланхдара, организационни порядокан чIоагIьара, боахам лелабара методанг чIоагIа тоаьра ниьъ. КарагIдаьннар дIечIоагI а деш, коммунистически кхоллаш кердача доазоношца дIаьхьалхашкаьха ахар, КПСС XXVII съезда сийленца кийчо яр— ишитта ихетаду советски къхьегамхошца пикашта хьалхашка латта декхар, из наказ ly цар Iаьдала органашца йизза боькъо йIаьлш боачча шоай виналлашца — депутаташца.

ХIалгIа тешаме ланха мах беш, шоай бонкха бехнтонхам кхетабеш вIашагIкхийтад СССР Лакхехьарча Совета депутаташ мехкарча паччахьалкхен эгтара лаккерча ор-гапа кхоалагIча сессе. Из хьайийллад 2 июле Iуйранна 10 сахьат даьчча Боккхача Кремлевски дворице Союза Советех Кхамий Советех цхьана заседани ярца.

ГIоагIга, дIаьхьдв тоаьрад детташ тIаиййар депутаташен хьаьшшен новкъостий М. С. **Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Д. А. Кунаев, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, В. В. Щербицкий, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, С. Л. Соколов, Б. Н. Ельцин, Л. Н. Зайков, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, В. П. Никонов, К. В. Русаков.**

Заседани хьайийллар Союза Совета председателга **Л. Н. Толкунова.**

Депутаташа берригаш раьна болаш тIоагIийр сессе ден новестиен цун балха порядокни.

Сессе ден новестие да ер деношш:

1. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель харжарах.

2. СССР Лакхехьарча Совета Президиума составе хувцамаш дарах.

3. Iалам лорадарахI Iалама кхоачамех дикагIа пайда эцарахI доача законодательства дIадехраш кхоачашдарах.

* * *

4. Правопорядок чIоагIьраш, гражданий бокъонаш а законах дола хьашташ а лорадарах дола советски законашн дIадехарашн кхоачашдара тIехьожам доаттабош СССР Прокуратура баьча балхах йола СССР Генеральни прокурора отчет.

5. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарах.

Ден новестка хьалхарча деношкъ кхамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара, депутата **М. С. Горбачева.**

ДЕПУТАТА М. С. ГОРБАЧЕВА КЪАМАЬЛ

Новкъостий депутаташ!

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель харжа вешин да вай.

Селхан хиннача КПСС ЦК Пленуме дийцад из дош.

Шоана ма харра, 1977 шера денз цхьаьн хьанна КПСС ЦК Генеральни секретара делаеш хиннай СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателе пост. Ала деза, цу халарча хьалашка партеи паччахьалкхени лаккера посташ цхьан сагаге хургйолаш вIашагIтохар ишин хиннилга. Цул тIехьагIарча хана хьинаргIа делабу СССР Лакхехьарча Совето законаш арадахара а кхмбола а болх, тоаьеннаб Советий болх мотгтаишна, чIоагIденнад управлене органашта тIехьожам доаттабелга.

Цунца цхьана Центральни Комитето теркал даьд, хIанз вайна хьалхашка уввтта кердо денхараш кхоачашдаро партийни а паччахьалкхен а бадха чIоагIаьнарех парте член йолча методашен, центре а мотгтаишка а кадраш дIаийсьйара коррективаш коьъхьолга дIаьехаш хилар.

Мехка бехнтонкхам я хIанзара ха. Вай белгалдаьккхаб гаргагIарча а гIаьнварча а перспективаша бола стратегически ниьъ, кийчо КПСС XXVII съездо тIаэцаргIойла парте Программа кердача ре-данце проект. Вайна хьалхашка оттаьлорахIамеча декхарийн бIарчча комплекс. Уж шоана довз. Уж да экономика интенсивно деIаахара наьхьа тIе йоаьхьалга, промышленни структура хуьцлга чаьхдаькхар, управлене эффективни формаш коьъйолаьхь, кхьхьегам вIашагIехьбанкхарн цунца стимулировани ярца, советски наьха вахара хьал-таро дIаьо лаьхьелга, мохк лорабара пиз чIоагIеблга.

ХIанз, из хийл перспективаш вайна дикагIа гуча хана, хьалхарча плане отт организационни болх, советски политически система деррига доаькъош хьинаргIа болх бесш кхлар, оттадаь декхараш кхоачашдара нах оарцагIбахар. Цу дерригнеша чулоац общественнаьрга парте кулгалдарг лоархIам дIаьо чIоагIбелга, дIадех КПСС Центральни Комитета, цун Политбюро балха интенсивности лакхьелга.

Цу хьаддача хьалашка хIанзарга хана декхарийн лоархIам а деш, КПСС ЦК ПленумоийсаГIа лаьрхIад, КПСС ЦК Генеральни секретарь парте центральни органийн болх вIашагIехьбаккхара, лаьрхIа ниьъ толаме чаьхбаккхара еррийча партийни, паччахьалкхен, общественни организацийн низаш вIашагIтохара берригча ший низ дIалуш хилна.

Цунца дувзаденна КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, Лакхехьарча Совета партийни группа сона тIаьдилад, палатай Старейшинай Советаша хьалаьца йола новкъост Андрей Андреевич Громыко СССР Союза Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжарах йола предложени хьажа йийцаш.

Андрей Андреевича цIи дика йовзаш я вай мехка а, ишитта цун довзоп арахьа я. Вонкха политически деятель, къаьнагIгаьрех парте член йолча цо донкха даьнца юкъехьь вай чура а арахьара а политика кийчъечеи чаьхйоаьккхачеи. КIоарга эпанеши тайптайнара оагIонаш йола опыти вIашагIкхет цун принципиально а дерригIа а вай кийчбаь ниьъ чаьхбаькхан хиларгIа. Парте а халкъо а лаьхха мах бу советски арахьара политика курс чаьхйоаьхчача цунна нарагIдьнарийн. Сона хет, СССР Лакхехьарча Совета балха кулгалдарца дувзаденна декхарийн а Андрей Андреевич Громыкос сийленца кхоачашдергдолаш арахIа бокъо йолаш да, аьнна.

КПСС ЦК июльски Пленумо белгал ма даьккхара, парте дIаьо а чаьхбоахаргIа Лакхехьарча Совета болх хьинаргIа хилийтара, хIара областерча, хIара городечеи юртарчеи пIулахийн доаттама хьалте Советий доархIам лар бехнтокхам лаьхбара ниьъ. Цар декхар да паччахьалкхен решенеш тIаэцара, уж кхоачашьелга вIашагIдьаьхьарга, вахарг ун чаьххьхара тIаьхьожам доаттабаргIа функцеш органийчеи вIашагIтохилга.

Вай юха а юха белгалдаьккх, дерригача лагIаьх йола Советаш дуккха а бизагIеш лерраГIеш шоашкарга бокъонех пайда эца декхарийла йолга. Цар бIаргхьонам тIаьхоа-чаш хила деза общественни вахара деррига доаькъош. ХIанз пъььстта теркам тIабахийта беза кхаьхьгамхой тайп - тайпара хьашташ ошарашн кхоачашдара. Советаша кхы а дуккхаГIа хIама де деза Кхачан программа кхоачашъьара, мотгтаишкара тарошаш кхоачамашн сергIадахара чотах хIара республикера, краера, областера пах кхачан продукташца дикагIа Iалашбара декхар кхоачашдара. ЛоархIаме да, мохагIча недостиженаш чIоагIанн хилар теркал на деш, ерригача промышленни предприятешна халкъа эша товаран арахецийта цоай берриг на из дIалуш Советаца вIашагIехьдьаьккхача. Центре а мотгтаишка а Советаца кхы а дуккхаГIа низ тIабахийта беза социальни проблемаш къоастараш, советски наьха культурин хьашташ кхачашдара, кхаьхьегамхошта кхетам балара.

СССР Лакхехьарча Совета конституционни боькъонеш боккхийча практически тарошехи дикагIа пайда эца беш вайна вахара керттерча дешашка хьажара, управлене органашта тIаьхьожам доаттабара. Дуккха декхарийн кхоачашде деш Лакхехьарча Совета законодательство тоаева даькье а. Социалистически демократех, социальни инсти-туташ бола соцам а.

* * *

Депутаташа берригаш раьна болаш СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла хотт депутат **А. А. Громыко.**

Депутатий цIерагIа председателал ледадело дег тIаьра даьккъала вийцар А. А. Громыко СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжарах. Коммунистически партеен Советски паччахьалкхенхен берка-хен принцип кхоачашъьарах Дадала йийш йоаца даькъа да законаш чIоагIа хилар. Вай общественни вахар тахен, цIаккха да хиннача тайпара, политических, экономических, общества вахара кхыча оагIонех дукхха предложенеш телаш, моллагIча а кхоачамбоаг-рашта дузььала болаш, советски наьха политически хьинар айдаларца белгала да. Из да боькъонцара демократи хилар, из я вай халкъа социалистически самоуправлени оалар.

Советий болх тоабара, законоеть чIоагIьяра даьхьеваь вай де дезарашн кхы а дуккхада. Тхьаза боккха а хьинаре а хила беза Лакхехьарча Совета Президиума, цун Председателла лоархIам.

Из деррига тергал а деш, новкъостий депутаташ, хьажа шуга аз дIалу соцама ер проект:

«Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето соцам бу:

Депутат Громыко Андрей Андреевич СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателе харжарах.

Лакхехьарча Совета Президиума Председателе хьалхарча Совето соцам бу:

МАШАРЕИ КХОАЛАМЕИ НАЬКЪАІА

(Инстедоалар. Долалур 1-ша оагіе ті́а).

Дувца дош, аьлар цо, духхьал доагіаш да Коммунистически парте шиі балка ненгера ц. дерхіачоа — совет-ски наьха материальн а духовни а хьашташ кхоачаш-да. Іалам лорадар, хиш а атмосферн фо а ціенга а ніолитар тара йоаьхо яр, лаьттах а цуг ченех а, хих а хьулех а, салоаллача хІамаех ихетамиг лаьдар ешар — ма ца ца, суна-унахІенон, кхаьбегаьм, быта, салаІара хьалий йоаьхо яр.

СССР Министрий Совета доклада тіа, белгалдаьккхар оратора, мехка Іалам лорадара законодательство леладаьх массе оагіорахьара доашхьа дийнаш, ц дацьхо баьхьа балхах хьахиннаран хьаьхенад. Іалам лорадара а Іалама ресурсаех дикагІа тайпара пайда эцара а йолча палатай комиссеша хьаллоаш доклада тіаьна выводаш лоьхьенеш. Цунца цхьана комиссеран баьхьаьх хет ца йолча ирача проблемаех дийцача.

Сессена кийчуа хана депутаташ техьад мехка ерринача регионашкара хьаьхІаьта Іалм лорадарах дола законодательство хІана а диза чакхдоаккхаш дац, аьнна выход а вий.

Цхьаннатта уйла йіташ хІама да атмосферин фо лорадаро Іадаехарашн телхадар, Ялхоннкматашен Іайийна Іаламан лорача кхьийолча средствашен хІанз а біехду лаьтташ, хий дуздувла мотгиаш.

Іалам лораделлра чоагІдана даьхьа бокхца лоарХІам болаш да Іилман - техническа прогресс сихьярро Іадехараш кхоачаьдар. Іил м а ц е я техниченен йолчу СССР Паччахьалкхен Комитето, СССР Госснаб, СССР Іилмай Академе, министерташа а ведомстваша а белгалъаьхьа сеана кІеннга хІамаш кхеюоча а віалла хІама юхе ца юса а технологическа процессан кнйчеларг юкъаьхьлера. сеІ таьхьа горддкагІа кийч а йьчоагІье ела хиланза ярйоаьца нормативни аьташ. Іалам лорадара техническа, экономическа, социальн ен проблемаш комплексно техкара дукхагІа йоаьхо е еза.

Комиссеешта хотачох, Іалам лорадара ошо Нярсаш хьалдара темпаш а цар духкал а ноиагІо алсаэьхьаьха еза. Белггала аьлча, диная дарддоацан да Алексей Ивановичан, Іаьркача Ворта, Белгаьлийскин Каспийскин фордий бассейнашка, кхідолча а хиша біеха хІамаш чуухийтилгах лорадара тіаьрзаш директивни органаша оттаьх заданеш кхоачаьдеча тіехьадуьсаш хилар дадаккхара хьинаре ріаьнаш хьаьхІаьгА. Иллерта, Іаьнгех пайдаергІа тайпара пайда эцара а хьаькхьаьхара законодательство хьаьхІаьгА. Цар ях замечанеш а предложеней а юкъейийнай СССР Министрий Совета соцама проектана. Уж теркад а ешт, проект къаьбалъийнай комиссейн.

Ц е тіехь СССР Лаьхьехьарча Совета Союза Советон Кьаьмий Советон цхьана ль заседани чакхъькьлар.

Союза Совете

Заседане дуьнца доладир Іалам лорадара а Іалама ресурсаех дикагІа тайпара пайда эцара а хьаькхьаьхара законодательство кхоачаьдарах дола дош.

Пренеш хьайийлар РСФСР Министрий Совета Председателе хьалхарча заместителе депутата Л. Б. Ермина. Боьхам лелаьдара дерригача доьшоьна экологическин дицдарна лорагІо ца йоаьлийташ лелаяьна яр ца хилара хьаьсстта черкам тіаьрзаргІо. Хьалхеташ дийцар хІаьнз а тіехьа лаьтта лелаьдара законодательстваера а Іилмаи лярда тіа оттаьлца системашка а хьежка доашан лаьтта лелаьдеш дуьхе мотгиаш пилярах. Керттера йоаьхо е елар фуд аьлча, из да лаьтта тоаделгІа. Депутато предложений елар лаьттан хьошиі дуьхагІа хуьлийтан болча торфах доагІІача бесса пайда эцара хьаькхьеьха. ХІаьта тіаьхьийкар доагора даьрхІа поо пайда эцара а дешаех. Діаьхо цо дийцар Іалама кхьийолча ресурсаех дикагІча тайпара пайда эцара дешаех.

Вай хаьара производствон Іаламан шоайла гармонийно тардара Іилманхоша ньестадеча денхаьрех дийцар СССР Іилмай Академе вице-президента, МГУ ректора депутата **А. А. Логунова.** Цунца дувзаденца цо белгалдаьккхар гонахьара Іалам лорадара цхьаьна проблемаш Москвеа хІана а кхоачаьдолаш кхоачаш еа ешт хилар. Іилманхошо дийцар университете чакхдехача экологически тохкаьмех.

Іалам лорадар, вайар СССР кІора промышленноста министра депутата **Б. Ф. Братченко,** горнийн сахьаьх Іилмаьта йийна йоаьца даьхьа

система эргайоаьхкаіа тоаьнца яр ца хилара хьаькхьаьх.

Ший къаьмаьл чакхдоаллаш С. Г. Гроссус хоам бир, ер дош хийчеча хана комиссе СССР Министрий Совета поагІ - йоагІаеча министерташца а ведомстваша а, общественни организацеша а Іалмаи учреждеташца. Іайха бувзам болаш болх баьх хиларах. Цар ях замечанеш а предложеней а юкъейийнай СССР Министрий Совета соцама проектана. Уж теркад а ешт, проект къаьбалъийнай комиссейн.

Ц е тіехь СССР Лаьхьехьарча Совета Союза Советон Кьаьмий Советон цхьана ль заседани чакхъькьлар.

Союза Совете

14 сахьат даьхча йоаьхача Кремлевсин дворене діййолаелар Союза Совета заседани. Депутаташен хьаьшашен чоагІгІа, діаьхдаь тіоаьрзаш детташ тіийнйар новкъостий **М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Д. А. Кунаев, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, В. В. Щербицкий, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, Л. Н. Зайков, И. В. Капитонов.**

Заседане председателе деш вар Л. Н. Толкунов.

Сессеиста кхьерча хана кхеьхача депутаташ К. У. Черненкой, Д. Ф. Устинова, Н. Ф. Аксенова, П. С. Кутахова, А. А. Мехренцева, В. Н. Сивеца, дагаьбохарча сий дригІ гулбеннарарца.

Союза Совета мандатни комиссе председателе **К. С.ديميريانه** докладаІгІа депутаташа цьаьа йаргІ болаш соцам Іилмай, керда херачача депутатий полномочеш кхоабалъаьра хьаькхьаьха.

Заседане дийнар Союза Совета ньестадеча рузькаьра комиссей составе хувцамаш дарах дала дош.

Союза Совета кхьча мехкашкара тіулахийй комиссе председателала хержар Политюро член, КПСС ЦК секретарь депутат **Е. К. Лигачев.**

Союза Совета законодательни предположеней комиссе председателала хержар Политюро член, КПСС ЦК секретарь депутат **Н. И. Рыжков.**

Хьалха эпача товарий а бахачча вахя тіулахкаш дара а комиссе председателла хержар РСФСР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель депутат **В. К. Гусев.**

Дадаехарш: Іалама ресурсаех дикагІа тайпара пайда эцара а хьаькхьаьхара законодательство кхоачаьдарах дола дош.

Пренеш хьайийлар РСФСР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместителе депутата **Л. Б. Ермина.** Боьхам лелаьдара дерригача доьшоьна экологическин дицдарна лорагІо ца йоаьлийташ лелаяьна яр ца хилара хьаьсстта черкам тіаьрзаргІо. Хьалхеташ дийцар хІаьнз а тіехьа лаьтта лелаьдара законодательстваера а Іилмаи лярда тіа оттаьлца системашка а хьежка доашан лаьтта лелаьдеш дуьхе мотгиаш пилярах. Керттера йоаьхо е елар фуд аьлча, из да лаьтта тоаделгІа. Депутато предложений елар лаьттан хьошиі дуьхагІа хуьлийтан болча торфах доагІІача бесса пайда эцара хьаькхьаьха. ХІаьта тіаьхьийкар доагора даьрхІа поо пайда эцара а дешаех. Діаьхо цо дийцар Іалама кхьийолча ресурсаех дикагІча тайпара пайда эцара дешаех.

Вай хаьара производствон Іаламан шоайла гармонийно тардара Іилманхоша ньестадеча денхаьрех дийцар СССР Іилмай Академе вице-президента, МГУ ректора депутата **А. А. Логунова.** Цунца дувзаденца цо белгалдаьккхар гонахьара Іалам лорадара цхьаьна проблемаш Москвеа хІана а кхоачаьдолаш кхоачаш еа ешт хилар. Іилманхошо дийцар университете чакхдехача экологически тохкаьмех.

Іалам лорадар, вайар СССР кІора промышленноста министра депутата **Б. Ф. Братченко,** горнийн сахьаьх Іилмаьта йийна йоаьца даьхьа даьхьа. Іалам лорадара ресурсаех дикагІа тайпара пайда эцара а хьаькхьаьхара законодательство кхоачаьдарах дола дош.

Пренеш хьайийлар РСФСР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместителе депутата **Л. Б. Ермина.** Боьхам лелаьдара дерригача доьшоьна экологическин дицдарна лорагІо ца йоаьлийташ лелаяьна яр ца хилара хьаьсстта черкам тіаьрзаргІо. Хьалхеташ дийцар хІаьнз а тіехьа лаьтта лелаьдара законодательстваера а Іилмаи лярда тіа оттаьлца системашка а хьежка доашан лаьтта лелаьдеш дуьхе мотгиаш пилярах. Керттера йоаьхо е елар фуд аьлча, из да лаьтта тоаделгІа. Депутато предложений елар лаьттан хьошиі дуьхагІа хуьлийтан болча торфах доагІІача бесса пайда эцара хьаькхьаьха. ХІаьта тіаьхьийкар доагора даьрхІа поо пайда эцара а дешаех. Діаьхо цо дийцар Іалама кхьийолча ресурсаех дикагІча тайпара пайда эцара дешаех.

Вай хаьара производствон Іаламан шоайла гармонийно тардара Іилманхоша ньестадеча денхаьрех дийцар СССР Іилмай Академе вице-президента, МГУ ректора депутата **А. А. Логунова.** Цунца дувзаденца цо белгалдаьккхар гонахьара Іалам лорадара цхьаьна проблемаш Москвеа хІана а кхоачаьдолаш кхоачаш еа ешт хилар. Іилманхошо дийцар университете чакхдехача экологически тохкаьмех.

Іалам лорадар, вайар СССР кІора промышленноста министра депутата **Б. Ф. Братченко,** горнийн сахьаьх Іилмаьта йийна йоаьца даьхьа

ІАЛАМ ЛОРАДАРАХИ ІАЛАМА РЕСУРСЕХ ДИКАГІА ПАЙДА ЭЦАРАХИ ДОЛЧА ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВАС ДІАДЕХАРАШ КХОАЧАШДАРАХ

СССР Министрий Совета Председатела заместитела депутата З. Н. Нуриева доклад

КПСС ЦК апрельскин Пленума материалаш, партин Центральн Комитете Іилмаьтехнический прогресс сихьярра дешаеь йьча совещане новкъоста М. С. Горбачева ял доклад белгалъа я ріулаьжий хІанзарча лелама а вай деІгІахара керттера проблемаш кьестьара а творчески, новаторски хьеле мах бІгца. Уж шерра хьаллаьлий партен халхьон, советски нах цар тіаберзабаьй тіехьаькха хьисане хьоллама кхьаьхьеІгІа.

Доал дара ерриннга органаш, предприятеш, организацеш, колхозаш, совхозаш хІанз тіаиййнай на хуьлийтан дикагІа чуре таронаш производствена юкъейолаяра, масе оагІорахьара дисциплинин порядокх чІагІо яра, хІама корта болашн бехкоткъамеен кхоачашдара.

Ма дарра аьлча, ту тайпара я кьоастале деза вай хІанзарча сесе правительствас Іалам лорадарахи Іалама ресурсех кхьа а дикагІа пайда эцарахи оттаьдд дош.

Советски Іаьлал оттача хьалхара шерашца В. И. Ленина Іаламцен цун ресурсашцен леладе доагІача социалистически хьеспаеча ріулахий лардаш кхиІ. Цун ваьнеш кхоачаш а деш, Советски паччахьалкхен духха ду обществешен Іаламан юкъера бувзамаш тоадара.

Іалам лорадара дешаш дуьнцан барХІаздаІгІа хержача СССР Лаьхьехьарча Совета Іийлаьгіа сесси хиннарчу тіехьаІа лаьттан тіехьаІа СССР Союзен сесиен республикийн законодательства лардаш, СССР Союзен сесиен республикийн хьаькхьаьхара законодательства лардаш, «Атмосферин фо лорадарах» СССР Закон, кхьийола анташ оттаьа я ньІийнай, 1981 шера болх бе болеьлар СССР Министрий Совета Президиума гонахьара Іалам лорадарах цун ресурсех дикагІа пайда эцарах йолча комиссеш ІашагІгІ ехнай 10 союзин республике, Цар шоай болх бу СССР Союза Лаьхьехьарча Совета Союзин республикийн Лаьхьехьарча Советийн палатай Іалам лорадарах Іалама ресурсех дикагІа пайда эцарах йолча комиссеша айха бувзам а лоаттабеш.

Хоша на хиллара, біарча хьанйіча Іалам лорадара хьаькхьаьхара наччахьалкхен политика вайгіа СССР Конституце тіа белгалъа я. Цунна тіаьрзадаь ріулахаьн ІашгІехьдоахилга гоадара тіаІгІерта къаьлег СССР Министрий Совето. Іаламан лорадарах йолча мероприятех, наччахьалкхен планах дІахоадаьр йиш йоаьца даьхьа хиннад. Уьхх тіехьаьр на ийс шера цу ріулахах діадахийтад 63 миллиард сом ахча.

Халкъа боахаме цьхьа болх баьчьа хих дуьхкаьа пайда эцара системаш шерра юкъейоладаро йиш ялийташ шера 240 хубческин километр ціенача хина кхоьбе, из Болта шера діаьхоча хина ийссех ул. Біехдаь боуьа ціа дикагІа даьхьа кІеннганнад.

Гонахьара фо лорадара мероприятеш чакхьаьхар бан хьаькхьаьхарийн пилярнаьхьа ціенкеш хьауха біеча вешсташ 13 процент кІеннганнад, Москвера, Ленинграда, Киевера, Минскера, Ригера, ненгІ кхьча городашкара фо ціенагІа худа ІаІалаьдаь.

Лаьттах долча законодательство лардаш ешитта парте правительствах цхьайо та решеннеш тіийнйачул тіехьаІа юртобоахаша лаьттан лорадара дукхагІа терро тіаьрзаргІ а ешт.

Цун ваьнеш кхоачаш а деш, Советски паччахьалкхен духха ду обществешен Іаламан юкъера бувзамаш тоадара.

Іалам лорадара дешаш дуьнцан барХІаздаІгІа хержача СССР Лаьхьехьарча Совета Іийлаьгіа сесси хиннарчу тіехьаІа лаьттан тіехьаІа СССР Союзен сесиен республикийн законодательства лардаш, СССР Союзен сесиен республикийн хьаькхьаьхара законодательства лардаш, «Атмосферин фо лорадарах» СССР Закон, кхьийола анташ оттаьа я ньІийнай, 1981 шера болх бе болеьлар СССР Министрий Совета Президиума гонахьара Іалам лорадарах цун ресурсех дикагІа пайда эцарах йолча комиссеш ІашагІгІ ехнай 10 союзин республике, Цар шоай болх бу СССР Союза Лаьхьехьарча Совета Союзин республикийн Лаьхьехьарча Советийн палатай Іалам лорадарах Іалама ресурсех дикагІа пайда эцарах йолча комиссеша айха бувзам а лоаттабеш.

Хоша на хиллара, біарча хьанйіча Іалам лорадара хьаькхьаьхара наччахьалкхен политика вайгіа СССР Конституце тіа белгалъа я. Цуннга тіаьрзадаь ріулахаьн ІашгІехьдоахилга гоадара тіаІгІерта къаьлег СССР Министрий Совето. Іаламан лорадарах йолча мероприятех, наччахьалкхен планах дІахоадаьр йиш йоаьца даьхьа хиннад. Уьхх тіехьаьр на ийс шера цу ріулахах діадахийтад 63 миллиард сом ахча.

Халкъа боахаме цьхьа болх баьчьа хих дуьхкаьа пайда эцара системаш шерра юкъейоладаро йиш ялийташ шера 240 хубческин километр ціенача хина кхоьбе, из Болта шера діаьхоча хина ийссех ул. Біехдаь боуьа ціа дикагІа даьхьа кІеннганнад.

Гонахьара фо лорадара мероприятеш чакхьаьхар бан хьаькхьаьхарийн пилярнаьхьа ціенкеш хьауха біеча вешсташ 13 процент кІеннганнад, Москвера, Ленинграда, Киевера, Минскера, Ригера, ненгІ кхьча городашкара фо ціенагІа худа ІаІалаьдаь.

Лаьттах долча законодательство лардаш ешитта парте правительствах цхьайо та решеннеш тіийнйачул тіехьаІа юртобоахаша лаьттан лорадара дукхагІа терро тіаьрзаргІ а ешт.

Эрсеена дукхьалгІа агротехнически мероприятеш бораьаш дукхагІа хулаш доаІгІ. Вовш кІалгІа ца боаьхкаш 1984 шера ахьад 52 миллион гектар гарга даьстта, боссешка пхорагІен ургІен лаьттан обработка яьй 29 миллион гектара тіа.

Лаьттан лораду хьаькхьаьхара йогІилгІа діаьхо дегІаух. Хьуьнна ашта йаІгІа діаьхо 811 миллион гектар. Цох хуьлийен хьуна ресурсех 24 процентан хвойни йолчарех ахьаелСОГІЕН. ГІулахаьхан чакхдаьхар бесьбан долаш хьуьна

Нохч-ГІалІай АССР Лаккехьарча Совета Президиуме

Парте съезда—дика кийчо

Денгара денга низ болаш йоаГІа съезда хьалхара социалистически яхь. КПСС XXVII съезда сийлена нах-ЬаЬах ЬъаЬхьенЬхой оарцаГІбоахчаш йоккха моттиг хьоаг хьалха депутатий Совета. Цу хьанЬехьа г. Грознерча Заводской райисполкомо беча балах дола дош дийнад Лаккехьарча Совета Президиума заседане.

Велгалдаьккхад, КПСС ЦК апрельчи (1965 ш.) Пленума решенешна хьежжа, халхьа депутатий Заводской районин Совето, цун органаша парте райкома хьалхленца, КПСС XXVII съезда сийлена нах-ЬаЬахара ЬъаЬхьенЬхой оарцаГІбоахаш хьалда болх чанхбоаккхийна.

Районерча ЬъаЬхьегама коллективашца хьаннаре хьалдаЬ «КПСС XXVII съезда — хьаннарча ЬъаЬхьегама 27 декада» яхача дензвазах социалистически яхь йоаркаяра ЬъаЬхьегара «Грознефть» объединенин болам.

Боахам лелабара а социально - культурин а даькъа ЬъаЬдатедчара хьалхьа депутатий Советий доарХІам ДІаЬхо лаккЬара даькъе ЬъаЬтера ДІадекъаш кхоачаш а деш, предприятенна, организацешца паччахьлиЬхен планашин социально - культурин декъаш кхоачашделга цІенхаштТаГІа хьадеха, наха ГІулакх деча сфера предприятей болх тоабара дукхаГІа йоаЬхо е йьннай Заводской райисполком. Совета массазара комиссеи.

Цунца цхьана Президиума заседане белгалдаьккхад, КПСС XXVII съезда сийлена ЬъаЬхьегамгІа ЬъаЬхьегамгІ оарцаГІбоахаш Заводской райисполкомо беш бола организаторски болх. КПСС ЦК апрельчи (1965 ш.) Пленуьмо ДІадекъаршта бисзана боараме жоп луш ца хилар. Дукхаха предприятеЬна хІинз а ДІаБолабаЬкал КПСС XXVII съезда сийна хьаЬда социалистически декъаранц ТІаЬцара а уж кхоачашдара а болх.

Халхьа депутатий районин Совето бисзана боараме пайда а эцац боахам лелабара дешаш къоастадеча пийна еннача боьхонех. Дукхаха предприятеЬна хІинз а ДІаБолабаЬкал КПСС XXVII съезда сийна хьаЬда социалистически декъаранц ТІаЬцара а уж кхоачашдара а болх.

Халхьа депутатий районин Совето бисзана боараме пайда а эцац боахам лелабара дешаш къоастадеча пийна еннача боьхонех. Дукхаха предприятеЬна хІинз а ДІаБолабаЬкал КПСС XXVII съезда сийна хьаЬда социалистически декъаранц ТІаЬцара а уж кхоачашдара а болх.

Районерча ЬъаЬхьегама коллективашца хьаннаре хьалдаЬ «КПСС XXVII съезда — хьаннарча ЬъаЬхьегама 27 декада» яхача дензвазах социалистически яхь йоаркаяра ЬъаЬхьегара «Грознефть» объединенин болам.

Боахам лелабара а социально - культурин а даькъа ЬъаЬтера ДІадекъаш кхоачаш а деш, предприятенна, организацешца паччахьлиЬхен планашин социально - культурин декъаш кхоачашделга цІенхаштТаГІа хьадеха, наха ГІулакх деча сфера предприятей болх тоабара дукхаГІа йоаЬхо е йьннай Заводской райисполком. Совета массазара комиссеи.

Цунца цхьана Президиума заседане белгалдаьккхад, КПСС XXVII съезда сийлена нах-ЬаЬах ЬъаЬхьегамгІ оарцаГІбоахаш Заводской райисполкомо беш бола организаторски болх. КПСС ЦК апрельчи (1965 ш.) Пленуьмо ДІадекъаршта бисзана боараме жоп луш ца хилар

МОСКВЕ ФЕСТИВАЛЕ...

Дунхха нах гулбеннабар ухх деношка г. Грозне чу-ихоачча Москва-Баку яхача йистерча майдан тІа. Кастта вай Даьхен столице Москве хургІолча Дерригдуьнен кагирхойн студентийн XII фестиваль дахьа лоцадирг хьашташ кхоачаш йеда Нохч - ГІалгІайченера водителий колонна нахьалянха бахьнабар уьш.

...—Оаха доннхал ду фестиваре даьхьалаца тхоашта тешам бенна хІларах, — аьлар Москве дІайодача автоколонна начальника заместитела Авларигов Бахас.

Ерригаш а 39 автомашина яр Москве яха возможностеш. Уьш дуьхкарІча даьлъе «Инарусаш», «Рафикаш» яр. Колонина вІашагІтехаир республиканера автобозхамашкарча машинех. Социалистически ихье массаза а дикача хьонхамашца хьабаьхьарех ба цар водителаш. ХІаьта цкина юкъе кІезнга баш 1980 шера Московски олимпийаде гІулаьнг деш хиннараш а. Царех ба водителаш М. Шамилов, О. Джегутханов, Ю. Ситин, кхьбараш. Царна хала хургдан фестиваль йолча деношца столица нахьчьалка лела.

Бизнача бетта фестивале бахара хьажъоастабаьчь водителашца тайп-тайнара занятеш чакхъьхьар. Уьш хетаььр яр фестивала болама историна, нахьчьашца гІолла ІІдаьхоча лелара боКъонаш кердахьара.

Цул тІехьаьГІа экзаменаш а ДІаелар.

112 саг юкъеъогІа Москве яха новкъаьлнача автоколоннана. ХІаьта колонна «дог» да ала мегаргда 26 коммунистах латташ йолча партийен организацехг цул партбюрохн.

5 июле Нохч-ГІалгІайченера водителаш вай Даьхен столице — Москве хургба. Цар ДІадоаьлдерда фестиваьл маршрутуш Іомаелга, цул тІехьаьГІа цун даьхьалацархошта гІулаьнг лелга.

Ш. АДАМОВ.

СУРТАШ ТІА: Дерригдуьнен кагирхойн студентийн XII фестиваьл бахара ледаьльча яхье котбаьлначча водителех ахьабаьрш; (аьрдельара аьттехьа) М. Омаров, Л. Дудаев, Р. Дуцаев, А. Полковой, С. Джабраилов, А. Исаев; уьх тайнара маршрутан ваьхьат денна Москве водителаш хІара водителаш

В. ЮНЦЕВИЧА сурташ.

СУДА ЗАЛЕРА

КХУВШБОАГІАРАШТА ІАТКЪ

Хетаргахьа, уьх тІехьхьарча шерашца корта бохабу малараш мелара проблема санна ира лаьттанг ихьы цхьаьккха а общественни проблема Іалаьмате дуьхьа ядаьл «баьцдарча бІехалоь» наха бахьача балах лаьЦа. Ядаьла из мел йийча, сийдолцаш ГІулаьнг да. ХІаьта цкина юкъе кІезнга баш 1980 шера Московски олимпийаде ГІулаьнг деш хиннараш а. Царех ба водителаш М. Шамилов, О. Джегутханов, Ю. Ситин, кхьбараш. Царна хала хургдан фестиваль йолча деношца столица нахьчьалка лела.

«ШИ ВОША»

Иштта цІи йолаш я Берсанов Хожа-Ахьмада лъаьлъ берий пьеса.

Вайна ма харра, харидар, дегаьн дар массаза а бакъдолчунца къувсаш хиннад. Хиннеш цІийдаьчь вышнаеш юкъе мо мара цІакхха шоайла та йиш йолаш хІаьмда дан уьж. Бакъдар, дикадар масаза а вол, нийсадоаначуьл котдоаалаш хьадоагІа, кьаьстІа фаьлгашка хІаьта а. Иштта фаьлг ба из Берсанов Хожа-Ахьмада берий театра яьзбар.

Из спектакль оттаьлй Нохч-ГІалгІай республикански тениий театра эрсий группо. Цун режиссер — театре актриса Медведева Татьяна, художник — Гадаьнева Светлана.

Цу спектакла эггара хьалхара зрителаш хургба пионерлагерашка салелаш долча берашца.

А. БЕК.

«ЭГІАЗЛОН ДИ»

Кинорежиссера Мамилов Суламбика кердача фильмах

«ЭгІазлон ди» — иштта цІи тиллай Мамилов Суламбика цІий хьхьолчча кердача фильмах. Фу эгІазло я режиссера ювцар, мичахьара хьайолаенай из, сенца ювзаенна я, малагІа проблемаш цІи цІий кинокартине йоаш-харан?

ДІадахача кьназча а бирсача а тІема шерех юхедисача документальни фильмашкара, цу лирача ханех ядаьлъа книжнашкара, кхьдоча документашкара, материалашкара вайна дика хов, роботаштга, хьайбаьнга тарабола наьна, ГІалгІайченера кощлагерашка ею хинна операцеш.

Фашистий уьж оаахарна оамалаш боахкарш, уж тайна аьбІшеш йола нах хІаьна а кІезнга баш дунен тІа. Цуморча нахах ядаьл да Гаьнсовский Севера дувцар.

— Масселлаьн, — йоах Мамилов Суламбика, — тІема ханарча документальни кадрашца гІолла яІнай сона фашисташа из тайна экспериментеш яьха кІаьлно, кхы кхетам боацаш, бекано санна, бу юаш. Дог чудоалдан волча саг ед Іиш йоаьна хІаьмда из из. Тіоьм ДІабаьнна а, фашизм йохаьь а 40 шу даьнналаьле а, уж тайна опыташ еш болда нах хІаьна а бо-лаьш да. Масселлк шу хьалца цхьаьн газета тІара йийлаьр аз цхьан малхбузен мехка наха тІа операцеш ею хиннача экспериментех лаьца дуьнаш йоаьа маьрнал. Цу хана денз из хІама чІоаьГІа дагадоаллаьш вар со. Цул тІехьаьГІа кораДир ду темах лаьца ядаьл советски издархочуьнфанаста Гансовский Севера «ЭгІазлон ди» яха дувцар. Из да-кх са фильма ларде дикар..

Кинокартина а дувцара а чуЛоацам чоалхане баш. Цхьан, цІи ьхьха белгалбаьчь а мехка йолаш я наха тІа операцеш еш йола заповедник. Оттаран оаа Іилманхочун Филлера экспериментех хьахиннача нахах.

Журналиста Бетли Дональда хов лоаьашка, цига бохаш хиннача фермерашца тІа, цар бераш тІа опыташ еш, моттиг йолга. Бакъда, цу нахха бала баш Дональда. Дуухьа, шийна ахча дечкхар дуьхьа, цу дерригнех лаьца телевизионни фильм даннка дага ва из. Бетле роль довзаеш ва цІи хеза ловзаш вола литовски актер Юозас Будрайтис. Бокхьалдар ахьча, режиссера Мамилов Суламбика Іалаьмате ГІоаьГІа цунна ворлаь дуут я из ши актер — Ю. Будрайтис эцын хьалчуьн Миллера роль лоизаеш вола Петренко Александр. Уж ешаьна ву ГІоаьГІа ГІулаьнг ГІоаьГІа ГІулаьнг ГІоаьГІа ГІулаьнг